

**Моніторинг повноти надходження наукових періодичних видань до
ОННБ ім. М. Горького за 2005-2010 рр.
(аналітичний звіт за матеріалами дослідження)**

Упродовж 2011 р. та I півріччя 2012 р. у відділі наукового комплектування фондів було проведено локальне дослідження

«Моніторинг повноти надходження наукових періодичних видань до
ОННБ ім. М. Горького за 2005-2010 рр. ».

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю постійної уваги до важливого інформаційного ресурсу – наукових періодичних видань, з метою забезпечення вичерпної повноти їх комплектування.

Головна мета – дослідження повноти надходження наукових періодичних видань, виявлення та подальша ліквідація лакун.

Основні завдання:

- перевірка повноти надходження наукових періодичних та продовжуваних видань;
- здійснення комплексу робіт спрямованих на доукомплектування відсутніми документами (реєстрація в картотеці доукомплектування, листування з видавничими організаціями та установами, пошук в обмінних фондах інших бібліотек).

Наукові періодичні видання є важливим засобом наукової комунікації, вони є своєрідною трибуною для опублікування наукових ідей, теорій, результатів досліджень, майданчиками для проведення наукових дискусій, тощо. Публікації в науковій періодиці за оперативністю випереджають інші види публікацій, тому і вважаються стрижнем системи наукової комунікації. Саме фонд наукових періодичних видань з точки зору актуальності та оперативності отримання інформації для користувачів становить найбільшу цінність. Тому важливим завданням бібліотеки в цілому і відділу наукового комплектування фондів зокрема – є професійний, виважений підхід до відбору та своєчасного опрацювання наукових періодичних видань. Постійний моніторинг повноти надходження дозволяє своєчасно виявляти лакуни та вжити заходів щодо їх ліквідації.

Відповідно до Закону України від 09.04.1999 № 595-XIV «Про обов'язковий примірник документів», Постанови Кабінету Міністрів України від 10.05.2002 «Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів», Наказу Вищої атестаційної комісії України від 04.04.2000

№ 175 «Про затвердження Переліку установ і організацій, куди обов'язково належить надсилати наукові видання, у яких публікуються основні результати дисертаційних робіт» ОННБ ім. М. Горького отримує нові надходження документів з усіх галузей знань.

Станом на 01.07.2012 загальний фонд ОННБ ім. Горького становить **5 118 626** прим. Періодичні видання складають **1 940 219** прим., або 38% фонду.

За 2005-2010 рр. фонд ОННБ ім. М. Горького поповнився на **230 565** прим. З них **107 791** прим., або 47% - періодичні видання, з яких понад **50 000** прим., або 46,4% – це наукові періодичні та продовжувані видання.

У відділі наукового комплектування фондів усі періодичні видання, з різних джерел надходження (обов'язковий примірник документів, передплата, документообмін, та ін.), обліковуються згідно з «Інструкцією з обліку документів, що знаходяться в бібліотечних фондах» (затверджена наказом Міністерства культури і туризму України від 03.04.2007 р. та зареєстрована Міністерством юстиції України 23.05.2007 р. за № 530/13797) та міждержавним стандартом ГОСТ 7.20-.2000 «Библиотечная статистика». Кожен отриманий документ реєструється в облікових картках картотек поточного комплектування:

- наукових періодичних видань, що надійшли як обов'язковий примірник,
- передплатних видань,
- місцевих періодичних видань.

Починаючи з 2003 р., наукові періодичні видання, що надходять як обов'язковий примірник, реєструються в електронному каталозі бібліотеки.

Дослідження повноти надходження періодичних видань здійснювалося шляхом аналізу даних облікових карток картотек та електронного каталогу.

За основу аналізу було взято такі параметри: хронологічний, мовний, галузевий. Здійснено розподіл періодичних видань за обсягом надходження: отримані в повному обсязі, мають поодинокі лакуни та не надходили один рік і більше.

Для проведення дослідження були розроблені робочі списки наукової періодики України (**1611** назв), складені за алфавітним порядком у вигляді таблиць (зразок таблиці наведено нижче).

№ п/п	Назва видання	Належність до переліку фахових видань України	Рік заснування видання	Повнота надходження за 2005-2010 рр. (Вказати відсутні випуски, або знак «+» у разі повного комплекту)					
				2005	2006	2007	2008	2009	2010
1	2	3	4	5					
				2005	2006	2007	2008	2009	2010

Бібліотека отримувала впродовж періоду дослідження **1611 назв** наукових періодичних видань. З них **1246** назв входять до переліку наукових фахових видань України (списки назв наукової періодики звірені з останнім чинним до 01.08.2010 р. «**Переліком наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата**»). Ці видання мають найбільшу цінність для користувачів-науковців та фахівців.

За **видами** наукові періодичні та продовжувані видання розподіляються на **журнали** (наукові, науково-популярні, науково-теоретичні, науково-практичні, науково-технічні, виробничо-практичні);

періодичні збірники (науково-практичні періодичні збірники, альманахи);

продовжувані збірники (збірники наукових праць, альманахи).

За **хронологією** заснування періодичні видання розподілено на :

видання, засновані до 1990 р.	-	134 , або 8,3%;
видання, засновані з 1990 по 1999 рр.	-	531 , або 33%;
видання, засновані з 2000 по 2010 рр.	-	733 , або 45,5%;
видання, дата заснування яких невідома	-	213 , або 13,2 %

Як видно з хронологічного розподілу, бібліотека отримує **134**, або 8,3 % назв наукових періодичних видань, які засновані до 1990 р. Серед них - засновані ще в першій половині ХХ ст.: «Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского» (1918), юридичний журнал «Право України» (1922) та ін. У 60-80 рр. засновані: міжвідомчий тематичний науковий збірник «Садівництво» (1964), всеукраїнський збірник наукових праць «Гірничі, будівельні, дорожні та меліоративні машини» (1965), академічний збірник наукових праць «Проблеми законності» (1976), науковий збірник «Журналістика» (1976) та ін.

531 назва, або 33%, - це наукова періодика, заснована у період з 1990 по 1999 рр. Наприклад: науково-практичний журнал «Вісник проблем біології і медицини» (1993), науковий журнал «Математичне моделювання» (1994), збірник наукових праць

Севастопольського національного технічного університету «Вісник СевНТУ» (1995), «Наукові праці науково-дослідного фінансового інституту» (1996 р), збірник наукових праць «Педагогічні науки» (1998) та ін.

Найбільша кількість наукових видань заснована в 2000-2010 рр., це **733** назви, або 45,5% від загального обсягу назв. Видання цього періоду укомплектовані найбільш повно. Серед них - науковий, виробничо-практичний журнал «Регіональна бізнес-економіка та управління» (2004), щоквартальний науковий журнал «Фінансове право» (2007), збірник наукових праць «Педагогічний альманах» (2006), всеукраїнський науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки» (2010) та ін.

213 назв, або 13,2%, - це періодичні видання, дата заснування яких не вказана (серед причин: відсутність даних про рік заснування видання на документах; надходження до бібліотеки документів не з перших номерів та років видання).

Розподіл назв за мовами:

- українською мовою - **1487**, або 92,3 %;
- російською мовою - **108**, або 6,7 %;
- іноземними мовами - **16**, або 1 %;

Розподіл назв за мовами свідчить, що більшість наукових періодичних видань, які отримує бібліотека, виходять українською мовою – **1487**, або 92,3%. Періодичні видання російською мовою становлять **108** назв, або 6,7%. Видання іноземними мовами - **16** назв, або 1%.

За галузями назви наукових видань розподіляються:

Суспільного характеру	- 747 , або 46,4%;
Мовознавство і літературознавство	- 107 , або 6,6%;
Природничі науки, медицина	- 313 , або 19,4%;
Технічні науки	- 293 , або 18,2%;
Сільськогосподарські науки	- 88 , або 5,5%;
Мистецтво і спорт	- 51 , або 3,2 %;
Інші	- 12 , або 0,7%.

Галузевий розподіл назв наукових періодичних видань показав, що **747**, або 46,4%,- це видання суспільного характеру, що висвітлюють наукові здобутки та досягнення з питань філософії, релігії, культури, психології, педагогіки, економіки, права, історії, етнології та ін.

До видань з питань мовознавства і літературознавства належать **107** назв наукових періодичних видань, що становить 6,6% від усієї кількості назв, що отримує бібліотека. Серед видань цієї тематики - журнали та збірники, що висвітлюють питання мовознавства та літературознавства, методики викладання літератури, критики, історії літератури.

313 назв, або 19,4%, - це видання з природничих наук та медицини, на сторінках яких розглядаються питання природознавства, біології, математики, фізики, хімії, медицини, охорони здоров'я, а також географії, геодезії та ін.

293 назви, або 8,2%, - видання з технічних наук. Це збірники наукових праць, науково-практичні та науково-виробничі журнали, що висвітлюють питання радіоелектроніки, телебачення, будівництва, машинобудування, ядерної енергетики, техніки безпеки та ін.

88 назв, або 5,5%, - видання з сільськогосподарських наук. Їх тематика присвячена питанням агротехніки, рослинництва, садівництва, тваринництва.

51 назва, або 3,2%, - це видання з питань мистецтва та спорту: живопису, архітектури, музики, кіномистецтва, фізичної культури.

12 назв, або 0,7%, - це видання з питань поліграфії, бібліотечної справи, бібліотекознавства.

Результати дослідження **повноти надходження** наукових періодичних видань викладено у таблиці № 1.

Таблиця № 1

	Кількість назв:
Кількість назв періодичних видань, що отримані бібліотекою в повному обсязі (комплекті)	1116 (69,3%)
Кількість назв періодичних видань, що мають поодинокі лакуни	329 (20,4%)
Кількість назв періодичних видань, що не надходили до бібліотеки понад один рік і більше	166 (10,3%)

Як видно з таблиці 1, переважну більшість - **1116** назв, або 69,3%, що отримує бібліотека, укомплектовано в повному обсязі. **329** назв, або 20,4% - мають поодинокі лакуни, а **166** назв, або 10,3% - не надходили понад рік і більше.

Відсутний відсоток - **495** назв, або 30,7% , що не надійшли в повному комплекті зумовлений низкою причин:

- науково-дослідні установи, редакційно-видавничі відділи ВНЗ України, та інші видавничі організації недостатньою мірою виконують Закон України «Про обов'язковий примірник документів», Постанову КМУ «Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів», Наказ Вищої атестаційної комісії України «Про затвердження Переліку установ і організацій, куди обов'язково належить надсилати наукові видання, у яких публікуються основні результати дисертаційних робіт» і не надсилають свої видання в повному обсязі;
- зменшення коштів на передплату негативно відобразилося на повноті комплектування періодичних видань загалом і наукових зокрема. В деяких назвах відсутні усі номери за півріччя;
- окремі тематичні випуски виходять з запізненням, потрапляючи до бібліотеки у наступному році (ще й досі у першому півріччі 2012 р. надходять окремі випуски періодичних видань за 2009-2011 рр.);
- деякі видавничі організації надсилають 1 раз на півроку або наприкінці року усі випуски видань.

Результати дослідження дозволили:

- зробити аналіз репертуару наукових періодичних та продовжуваних видань за кількісним, мовним, галузевим, хронологічним параметрами та вивчити повноту їх укомплектованості у фонді ОННБ ім. М. Горького;
- виявити кількість фахових видань, які отримує бібліотека та дізнатися, що інформація про їх статус відображена в ЕК бібліотеки не в повному обсязі (Рубрика «ВАК» відмічена в **809**, з існуючих **1246** фахових назвах);

- поставити завдання на перспективу (продовження вивчення репертуару вітчизняної наукової періодики, постійний моніторинг повноти надходження документів, здійснення комплексу робіт з доукомплектування, уточнення елементів бібліографічних записів періодичних видань в ЕК).

Інформація про дані дослідження впроваджена в практику роботи відділу наукового комплектування фондів. **166** назв не укомплектованих в повному обсязі наукових періодичних видань зареєстровані в картотеці доукомплектування. Постійно здійснюється робота у напрямі ліквідації лакун. Зокрема, за 2011 р. та I півріччя 2012 р. доукомплектовано **393** прим. наукових періодичних видань. Завдяки зусиллям працівників відділу вдалося отримати цінні з наукової точки зору видання з Укрдержархіву (22 прим.), Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства (19 прим.), Інституту історії України НАН України (25 прим.), Кримського наукового центру НАН України (27 прим.) та ін.

Зав. сектору комплектування
вітчизняними виданнями ВНКФ

Кривогуз О. А.